

UČITELSTVÍ PRO STŘEDNÍ ŠKOLY – ZÁKLADY SPOLEČENSKÝCH VĚD

Otázky ke státním závěrečným zkouškám byly pro rok 2019/2020 v oblasti didaktiky inovovány. Ti, kteří půjdou ke zkouškám v lednu 2020, si mohou vybrat, zda chtějí být zkoušeni podle starých či nových otázek (informace stačí při losování otázek).

OKRUH 1 - FILOSOFIE

1. Vznik západoevropské filosofie aneb vztah mýtu a logu. Periodizace dějin antické filosofie.

- a) Na základě jakých pramenů můžeme hovořit o nejstarší evropské filozofii a jaká je periodizace dějin antické filosofie.
- b) Jaká témata převažují ve zlomcích presokratických myslitelů. Jaký vztah mají jejich výklady kosmu ke starší mytické tradici a čím se jejich uvažování liší od starších epických básníků?
- c) Jaké didaktické prostředky byste využili, abyste přiblížili studentům mýtus, případně ukázali rozdíl mezi mýtem a logem.

Prameny: K. Svoboda: Zlomky předsókratovských myslitelů. Praha 1962

Povinná literatura: F. Rickena, Antická filosofie. Olomouc 1999, str. 7-37

Doporučená: G. S. Kirk- J. E. Raven, Předsókratovští filozofové: kritické dějiny s vybranými texty, Praha 2004.

2. Athénská demokracie a antropologický obrat ve filozofii 5. století: sofisté a Sókratés)

- a) Vyplývají lidské právní a etické (či společenské) normy z lidské přirozenosti, nebo jsou výsledkem dohody či snad pocházejí od bohů?
- b) Jaký charakter má politické vědění v demokratické obci, co znamená být občanem a je občanská zdatnost naučitelná, nebo vrozená?
- c) Jakými vzdělávacími aktivitami lze posílit demokratické cítění studentů? Uveďte konkrétní příklad.

Prameny: K. Svoboda: Zlomky předsókratovských myslitelů. Praha 1962

Povinná literatura: A. Graeser, Řecká filosofie klasického období, Praha 2000, str. 20-142.

J. Daneš, Kapitoly z dějin politického myšlení starověkého Řecka a Říma. Hradec Králové, str. 22-32.

Doporučená: W. K. C. Guthrie, The Sophists, Cambridge 1971

3. Platónova a Aristotelova metafyzika a epistemologie

- a) Vyložte Platónovu hypotézu idejí a její různé podoby a Aristotelovu reakci na ni a jeho vlastní řešení? Co má hypotéza idejí pomoci zdůvodnit?
- b) Jaký je vztah smyslového a rozumového poznání u Platóna a Aristotela?
- c) Jak lze na Platónově mýtu o jeskyni přiblížit význam filosofie pro současný život?

Literatura: R. M. Hare - J. Barnes – H. Chadwick: Zakladatelé myšlení. Praha 1994, str. 15-96.

H. G. Gadamer: Idea dobra mezi Platónem a Aristotelem. Praha 1994.

4. Platónova a Aristotelova politická filosofie jako kritika fungování, hodnot a ideálů demokratické obce

- a) Jak klasifikují Platón a Aristotelés politická zřízení, jak je hodnotí a jak nahlíží jejich stabilitu?
- b) Jak vypadá dobrý občan a dobrá společnost a proč je kardinální politickou ctností spravedlnost?
- c) Liberální pojetí výchovy zdůrazňuje hodnotu svobody. Má taková koncepce nějaká úskalí a limity?

J. Daneš, Kapitoly z dějin politického myšlení starověkého Řecka a Říma. Hradec Králové 2007, str. 22-62.

5. Velké hellénistické školy: epikurejci, stoikové a skeptikové

- a) Jaký byl ve filozofii těchto škol vztah fyziky, logiky a etiky?
- b) Jaký vztah k učení těchto škol měli pozdější křesťanští autoři?
- c) Uveďte příklady, jak budete ve výuce prezentovat přínos těchto filozofických škol. Jak lze v rámci tohoto tématu rozvíjet postoje studentů?

Prameny: Zlomky starých stoiků. Bratislava 1984.

Diogenés Laertský, Životy, názory a výroky proslulých filozofů. Pelhřimov 1995.

Povinná literatura: F. Ricken: Antická filosofie. Olomouc 1999, kapitola Velké hellénistické školy.

Doporučená: A. A. Long: Hellénistická filosofie. Praha 2003, str. 29-101.

6. Novoplatonismus

- a) Objasněte podstatu nauky o emanaci a vyložte, jaký měla tato nauka vliv na pozdější křesťanské autory.
- b) Jaké novoplatónské školy znáte a na jakých textech probíhala výuka?
- c) Hmotný svět v učení novoplatoniků je hodnocen poměrně nízko. Zdůvodněte, zda má či nemá tato problematika místo ve výuce na střední škole.

Povinná literatura: A. H. Armstrong, Filosofie pozdní antiky, Praha 2002, str. 227-366.

J. Daneš, O věčnosti světa. Jan Filoponos proti Aristotelovi, Praha 2006, str. 2-35.

7. Periodizace středověké filosofie. Důkazy boží existence.

- a) Uveďte periodizaci dějin středověké filosofie a její základní rysy. Jaký byl vztah mezi křesťanstvím (monoteistickými náboženstvími obecně) a filozofií (antickou)?
- b) S jakými typy důkazů boží existence se ve středověké filozofii setkáte? Mají nějaké antické předobrazy či inspiraci. Proč myslíte, že někdo potřeboval dokazovat boží existenci?
- c) Jakým způsobem lze podle vašeho názoru učit „nauku o Bohu“ na střední škole?

Literatura:

Kol., Filozofický slovník. Olomouc 1998 (heslo důkazy boží existence).

P. Floss, Architekti křesťanského středověkého vědění, str. 230-9, 315-17.

J. Pieper, Scholastika. Praha 1993.

8. Spor o univerzálie

- a) Vyložte povahu a historické kořeny sporu o univerzálie.
- b) Jaké byly základní pozice v tomto sporu a je tento epistemologicko-ontologický spor stále „aktuální“?
- c) Nalezli byste nějakou souvislost se sporem o univerzálie ve rčení: „Pro samé stromy nevidí les.“?

Literatura:

Kol., Filozofický slovník. Olomouc 1998 (heslo univerzálie).

P. Floss, Architekti křesťanského středověkého vědění, str. 289-94.

J. Pieper, Scholastika. Praha 1993.

9. Problémy s recepcí Aristotela ve 13. století

- a) Proč byl Aristotelés pro oficiální křesťanské kruhy nepřijatelným autorem?
- b) Kdo byli averoisté a proč proti nim církve aktivně vystupovala?
- c) Požíváme skutečně absolutní svobody slova dnes, nebo se i my snažíme o cenzuru určitých názorů. Je „cenzura“ zavržitelná, nebo má i nějaké opodstatnění? Presentujte výukovou aktivitu, která bude směřována na problematiku cenzury.

Literatura:

Kol., Filozofický slovník. Olomouc 1998 (heslo aristotelismus).

P. Floss, Architekti křesťanského středověkého vědění, str. 185-285.

J. Pieper, Scholastika. Praha 1993.

10. Scholastická metafyzika a její nominalistická destrukce ve 14. století

- a) Vyložte metafyziku Tomáše Akvinského a demonstруйте na ní nominalistickou kritiku Ockhama a Mikuláše z Autrecourtu.
- b) Souvisí nějak nominalismus s kořeny vzniku moderní přírodovědy?
- c) Vyložte na příkladu otázky lidských práv, zda jsou metafyzické otázky podstatné, nebo zcela zbytečné a můžeme se bez nich obejít.

Literatura:

P. Floss, Architekti křesťanského středověkého vědění, str. 321-370.

11. Descartova filosofie

- a) Z jakých důvodů se Descartes pokusil zpochybnit vše, čemu dříve věřil?
- b) Proč je podle Descarta výrok „myslím, tedy jsem“ nezpochybnitelný?
- c) V čem může být podle vás Descartova „metodická skepse“ inspirující pro studenty středních škol?

Literatura:

Röd, W., Novověká filosofie I., Praha. Oikoymenh, 2001

12. Vztah mysli a těla

- a) Objasněte, v čem spočívá Descartův dualismus a v čem vidíte jeho úskalí.
- b) V čem spočívá Spinozovo řešení otázky mysli a těla?
- c) Navrhněte příklady, jejichž pomocí byste ve studentech probudili zvědavost a zájem o problematiku vztahu mysli a těla.

Literatura:

Röd, W., Novověká filosofie I., Praha. Oikoymenh, 2001

13. Teorie poznání v novověké filozofii

- a) Srovnajte racionalistickou a empiristickou teorii poznání (dedukce vs. indukce, otázka vrozených idejí, metafora „nepopsané desky“).
- b) Předved'te tyto rozdíly na srovnání zvolených představitelů kontinentálního racionalismu a britského empirismu.
- c) Na jakých příkladech byste ve třídě ilustrovali deduktivní a induktivní postup?

Literatura:

Kenny, Antony. 2000. Stručné dějiny západní filosofie. Praha: Volvox Globator, str. 275-390.

Röd, W. 2001 a 2004. Novověká filosofie I + II, Praha: Oikoymenh.

14. Společenské otázky ve filozofii 17. a 18. století

- a) Představte základní doktríny myslitelů tzv. společenské smlouvy
- b) Jak se filozofické myšlenky Johna Locka projevily v americké Deklaraci nezávislosti z r. 1776?
- c) Jaké texty či příklady jsou podle vás vhodné k tomu, aby přivedly studenty k zamyšlení nad nezcizitelností lidských práv a povinnosti vlády je chránit?

Literatura:

Tretera, I. Nástin dějin evropského myšlení (od Thalety k Rousseauovi). Praha: nakl. COWI. 1996.

15. Osvícenství

- a) Oč usiluje osvícenství? Co je smyslem Encyklopedie?
- b) Vyložte hlavní myšlenky vybraného francouzského filozofa 18. století.
- c) Na kterých příkladech byste studentům ukázali, že i naše doba (ať už dobrém či ve zlém) je do značné míry dědicem osvícenského projektu?

Literatura:

Kenny, A. Stručné dějiny západní filosofie. Praha: Volvox Globator, 2000, str. 275-390.

16. Kantova filosofie

- a) Vysvětlete Kantovu definici osvícenství

- b) V čem spočívají podle Kanta meze dogmatického racionalismu?
- c) Jaký způsob byste zvolili, abyste Kantovu obtížnou teorii poznání srozumitelně vysvětlili studentům SŠ?

Literatura:

Scruton, R., Kant, Praha, Argo, 1996

17. Filosofie dějin

- a) Srovnajte Hegelovo a Marxovo pojetí dějinného vývoje. Co je hybnou silou společenských změn pro jednoho a co pro druhého z obou autorů?
- b) Co je to dialektické pojetí dějin?
- c) Navrhněte způsob, jak přivést studenty k zamyšlení nad pojmem ideologie a jak je přimět ke kritické reflexi ideologií, které mohou dosud skrytě ovlivňovat naše smýšlení.

Literatura:

Singer, P., Hegel, Praha 1995

Valach, M., Marxova filosofie dějin. Brno: L. Marek, 2005

18. Nietzsche

- a) Proč Nietzsche kritizuje otrockou morálku?
- b) Jakou roli hraje v Nietzscheho filozofii pojem „vůle k moci“?
- c) pedagogická: Jak byste podali výklad Nietzscheho filosofie na střední škole, aby nevyzněl jako prvoplánový útok proti křesťanství, případně jako obhajoba pozdějších zneužití Nietzscheho myšlenek fašistickou ideologií?

Literatura:

P. Kouba, Nietzsche, Oikymenh, Praha 2006

19. Fenomenologie

- a) Jaké jsou metody a cíle fenomenologické filosofie?
- b) Vysvětlete Heideggerův výrok: „pobyt je takové jsoucno, v jehož bytí běží o toto bytí.“
- c) Na jakých příkladech byste studentům vysvětlili Heideggerovo rozlišení mezi nevlastním (každodenním) a vlastním (autentickým) způsobem existence?

Literatura:

Petříček, M., Úvod do (současné) filosofie. Praha: Herrmann & synové, 1997

20. Existencialismus

- a) Shrňte základní rysy Sartrova existencialismu a Camusovy filosofie absurda
- b) Vysvětlete smysl Sartrovy věty, podle níž se člověk vyznačuje tím, že jeho „existence předchází jeho esenci.“

- c) Jakou Sartrovu divadelní hru byste dokázali při výuce využít jako ilustraci hlavních Sartrových myšlenek ohledně lidské svobody? Odůvodněte svou volbu.

Literatura:

Černý, V., První a druhý sešit o existencialismu, Praha : Mladá fronta, 1992

Petríček, M., Úvod do (současné) filosofie. Praha: Herrmann & synové, 1997

21. Jan Patočka

- a) V čem spatřuje Patočka počátek dějin? Jak se tato koncepce dějin liší od jiných pojetí?
- b) Jaké tři „pohyby lidské existence“ Patočka rozeznává?
- c) Má text Charty 77 filozofické souvislosti? Uvedte příklad, jak by bylo možné zakomponovat jej do výuky.

Literatura:

Blecha, I., Jan Patočka, Olomouc: Votobia, 1997.

Petríček, M., Úvod do (současné) filosofie. Praha: Herrmann & synové, 1997

22. Analytická filosofie a obrat k jazyku

- a) V čem spočívá základní myšlenka a přínos tzv. obratu k jazyku v rámci analytické filosofie 20. st. (při odpovědi vycházejte ze základních myšlenek G. Fregy, B. Russella, L. Wittgensteina a Vídeňského kruhu)?
- b) Vysvětlete Wittgensteinovu koncepci smysluplnosti výroku (jazyka) z jeho Logicko-filozofického Traktátu
- c) Jak byste ve výuce pracovali s Wittgensteinovým výrokem z Traktátu „O čem nelze mluvit, o tom se musí mlčet“?

Literatura:

Peregrin, J., Filozofie pro normální lidi, Dokořán, Praha 2008

Peregrin, J., Kapitoly z analytické filozofie, Filozofia, Praha, 2005

23. Filosofie a otázky poznání

- a) Co říká tzv. verifikační princip (nebo princip verifikace), kdo byli jeho proponenti a jakým způsobem aplikovali tento princip na filozofické otázky?
- b) Co je hypoteticko-deduktivní model vědeckého vysvětlení? V čem spočívá Popperova kritika hypoteticko-deduktivního modelu?
- c) Vysvětlete způsob, jakým byste studenty učili verifikovat výroky.

Literatura:

Peregrin, J., Filozofie pro normální lidi, Dokořán, Praha 2008

Peregrin, J., Kapitoly z analytické filozofie, Filozofia, Praha, 2005

24. Filosofie mysli v 20./21. st.

- a) V kontextu moderních diskuzí o povaze mysli (v 20 st.) charakterizuje pozice 1) dualizmu, 2) behaviorizmu, 3) funkcionalizmu, a vysvětlíte základní rozdíly mezi nimi.
- b) Vysvětlíte, jak souvisí funkcionalismus s tzv. Turingovým testem „zda mohou počítače myslet?“, a vysvětlíte výstižně základní principy tohoto testu.
- c) Navrhněte vzdělávací aktivitu, která by přiblížila etické či společenské důsledky na Turingův test?

Literatura:

Peregrin, J., Filozofie pro normální lidi, Dokořán, Praha 2008

Peregrin, J., Kapitoly z analytické filozofie, Filozofia, Praha, 2005

Searle, J., Mysl, mozek a věda, Mladá fronta (Váhy), Praha 1994

25. Filosofická reflexe totality

- a) Shrňte Popperovo rozlišení mezi uzavřenou a otevřenou společností. Proč označuje K. R. Popper Platóna a K. Marxe za nepřátele otevřené společnosti?
- b) Jaké jsou podle H. Arendtové kořeny a základní rysy totalitarismu?
- c) Jak byste zakomponovali výklad díla K. R. Poppera či H. Arendtové do tematického celku „Občan ve státě“?

Literatura:

K. R. Popper, Otevřená společnost a její nepřátelé I./II. Praha 1994

H. Arendtová, Původ totalitarismu I - III, Oikúmené 1996

Ballestrem, O., Politická filosofie 20. stol., OIKOYMENH, Praha 1993

UČITELSTVÍ PRO STŘEDNÍ ŠKOLY – ZÁKLADY SPOLEČENSKÝCH VĚD

OKRUH 2 – SOCIOLOGIE A ETIKA

1. Historické a ideové podmínky vzniku sociologie

- a) Jaké společenské, politické a ideové změny přineslo osvícenství a kteří osvícenští myslitelé přišli s koncepcemi společenské smlouvy či společenského vývoje?
- b) Vysvětlete důvody založení sociologie a popište a srovnajte tři hlavní linie sociální teorie v 19. století (Auguste Comte, Herbert Spencer a Karel Marx).
- c) Představte výhody a slabiny pozitivismu, evolucionismu a marxismu z pohledu současnosti ve vztahu k aktuálním společenským otázkám.

Literatura:

Harrington, A. a kol. 2005. Moderní sociální teorie. Praha. Portál.

Keller, J. 2004. Dějiny klasické sociologie. Praha: Sociologické nakladatelství.

Petrusek, M. a kol. 2011. Dějiny sociologie. Praha: Grada Publishing, a.s.

2. Významní klasikové sociologie

- a) Vysvětlete, co je hlavním předmětem sociologie, jaké jsou jeho vlastnosti a jaká je sociologická metoda a povaha sociologického vysvětlení podle Émila Durkheima (ilustrujte příklady jeho hlavních děl).
- b) Charakterizujte rozumějící povahu věd o člověku a představte tento přístup na sociologii Maxe Webera, v oblasti studia jednání, společensko-historického vývoje, racionalizace, byrokracie, moci či metodologických nástrojů a zásad.
- c) Popište specifické moderní formy společenské interakce, formování moderního individua a jeho skupinové příslušnosti/odlišnosti jak je představil Georg Simmel a uveďte je do souvislosti s moderními fenomény jako je móda, peníze atp.

Literatura:

Harrington, A. a kol. 2005. Moderní sociální teorie. Praha. Portál.

Keller, J. 2004. Dějiny klasické sociologie. Praha: Sociologické nakladatelství.

Petrusek, M. a kol. 2011. Dějiny sociologie. Praha: Grada Publishing, a.s.

3. Americká sociologie v období mezi světovými válkami a „chicagská škola“

- a) Jaké byly specifické podmínky, pojetí a účel sociologie v USA v první polovině 20. století?
- b) Popište, jaké společenské problémy vznikaly v souvislosti s prudkou urbanizací a přistěhovalectvím, jaké byly první výzkumy na poli sociologie města, a zamyslete se, zda a jak jsou zkoumané problémy dnes aktuální.
- c) Představte jednotlivé fáze tzv. Chicagské školy a její představitele a jejich koncepce „sociologie města (především autoři Robert Ezra Park, Ernest Burgess).

Literatura:

Harrington, A. a kol. 2005. Moderní sociální teorie. Praha. Portál.

Petrusek, M. a kol. 2011. Dějiny sociologie. Praha: Grada Publishing, a.s.

4. Teorie strukturálního funkcionalismu a její kritiky

- a) Představte předpoklady funkcionální analýzy, společenské subsystémy, principy a integrace, adaptace a rovnováhy v sociologické teorii Talcota Parsonse.
- b) V čem revidoval funkcionalismus v sociologii Robert K. Merton (jaké je jeho pojetí funkcí, v čem jsou limity velké teorie, jak pojímá normy a deviace)?
- c) Jaká je role a povaha konfliktu v moderní společnosti podle tzv. konfliktualistů (Lewis Coser, Ralf Dahrendorf)? Spor konsenzualismu a konfliktualismu.

Literatura:

Harrington, A. a kol. 2005. Moderní sociální teorie. Praha. Portál.

Keller, J. 1997. Úvod do sociologie. Praha: Sociologické nakladatelství.

Petrusek, M. a kol. 2011. Dějiny sociologie. Praha: Grada Publishing, a.s.

Šubrt, J., J. Balon. 2010. Soudobá sociologická teorie. Praha: Grada Publishing, a.s.

5. Teorie konfliktu a kritická sociologie

- a) Kritika strukturálního funkcionalismu a zkoumání mocenských tříd podle Charlese W. Millse a další představitelé kritické sociologie.
- b) Uveďte hlavní představitele tzv. frankfurtské školy kritické teorie a vybrané koncepty (instrumentální racionalita, masová společnost, kulturní průmysl etc.)
- c) Uveďte vybrané představitele kritické sociologie a jejich kritiky modernizace, racionalizace a globalizace (např. G. Ritzer, U. Beck, Z. Bauman, R. Sennett, A. Giddens).

Literatura:

Harrington, A. a kol. 2005. Moderní sociální teorie. Praha. Portál.

Keller, J. 1997. Úvod do sociologie. Praha: Sociologické nakladatelství.

Šubrt, J., J. Balon. 2010. Soudobá sociologická teorie. Praha: Grada Publishing, a.s.

6. Interpretativní a fenomenologická sociologie

- a) Uveďte představitele a hlavní myšlenky symbolického interakcionalismu a etnometodologie (např. G. H. Mead, H. Garfinkel, E. Goffman)
- b) Popište sociologické studium každodennosti a intersubjektivitu ve fenomenologické sociologii Alfreda Schütze.
- c) Popište principy sociální konstrukce reality u Petera Bergera a Thomase Luckmanna.

Literatura:

Harrington, A. a kol. 2005. Moderní sociální teorie. Praha. Portál.

Keller, J. 1997. Úvod do sociologie. Praha: Sociologické nakladatelství.

Šubrt, J., J. Balon. 2010. Soudobá sociologická teorie. Praha: Grada Publishing, a.s.

7. Soudobé sociologické teorie na příkladech vybraných autorů

- a) Pojednejte o studiu vztahů mezi věděním a mocí, o vztazích mezi diskursivními a sociálními praktikami v poststrukturalismu či strukturálním konstruktivismu (Michel Foucault, Pierre Bourdieu)
- b) Charakterizujte systémový přístup v sociologii Niklase Luhmana a srovnajte jej s teorií strukturace u Anthonyho Giddense.
- c) Uveďte vybraného soudobého autora a uplatněte jeho teorii na některý aktuální společenský problém.

Literatura:

Harrington, A. a kol. 2005. Moderní sociální teorie. Praha. Portál.

Šubrt, J., J. Balon. 2010. Soudobá sociologická teorie. Praha: Grada Publishing, a.s.

Šubrt, J. a kol. 2007. Soudobá sociologie I. Praha: Karolinum.

Šubrt, J. a kol. 2008. Soudobá sociologie II. Praha: Karolinum. Šubrt, J. 2001. Postavy a problémy soudobé teoretické sociologie. Praha: ISV nakladatelství.

8. Počátky etiky u Řeků.

- a) Sókratés, sofisté.
- b) Jaké etické názory vyjadřuje Sókratés v Platónově díle Kritón? Připravte si ukázkou, jak by bylo možné tyto názory představit na SŠ/ZŠ.

Literatura:

Ricken, F.: Antická filosofie, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2002.

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

Platón: Kritón

Tretera I.: Nástin dějin evropského myšlení, Ladislav Horáček – Paseka, Praha a Litomyšl 1999

9. Platón

- a) Pojetí dobra, ctnosti, spravedlnosti, odpovídající uspořádání státu
- b) Přečtěte si úryvek Ústavy II 331c-II 350c: Jak chápou spravedlnost protagonisté rozhovoru? Připravte si problémovou úlohu (příklad), na němž by bylo možné v hodině ZSV/OV diskutovat, co znamená „být spravedlivý“.

Literatura:

Ricken, F.: Antická filosofie, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2002.

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

Tretera I.: Nástin dějin evropského myšlení, Ladislav Horáček – Paseka, Praha a Litomyšl 1999.

Platón: Ústava

10. Aristotelés

- a) Pojetí ctnosti a dobrého života, cíl lidského usilování.
- b) Připravte si problémovou úlohu k tématu spontánně dobré jednání versus ctnostné jednání, k němuž se cvičíme.

Literatura:

Ricken, F.: Antická filosofie, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2002.

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

11. Stoicismus

- a) Etické požadavky a jejich metafyzické předpoklady, hlavní představitelé nové stoy.
- b) Vymyslete příklad ze současného života, na němž by se dala ukázat prospěšnost stoického postoje ke skutečnosti.

Literatura:

Ricken, F.: Antická filosofie, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2002.

Long, A. A. Hellénistická filosofie: stoikové, epikurejci, skeptikové. Praha: Oikoymenh, 2003.

Stoická filosofie, Rist, J. M., Praha: Oikoymenh, 1998.

12. Epikurós a epikureismus

- a) Nejvyšší dobro, hlavní etické názory a související názory na život a smrt, odlišnost vůči stoicismu.
- b) Přečtěte si předem Dopis Menoikeovi. K jakým charakterovým vlastnostem vede zacházení s potřebami a úsilí o slast, ke kterým nabádá? Vymyslete příklad pro současnou dobu, který by ilustroval škodlivost některého ze strachů, jež se Epikurós snaží rozptýlit.

Literatura:

Ricken, F.: Antická filosofie, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2002.

Long, A. A. Hellénistická filosofie: stoikové, epikurejci, skeptikové. Praha: Oikoymenh, 2003.

Dopis Menoikeovi

13. Vznik a původní založení křesťanské etiky

- a) Prameny křesťanské etiky. Zásadní požadavky „Horského kázání“. Významní představitelé ve středověku.
- b) Vymyslete problémovou úlohu, na niž by bylo možné ukázat důležitost požadavku pravdivosti v současné době (mezilidské vztahy, masmédia,...)

Literatura:

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

Peschke, K. H.: Křesťanská etika. Praha: Vyšehrad. 1999.

Bible: Druhá kniha Mojžíšova

Matoušovo evangelium

14. Humanismus a reformace

- a) Hlavní představitelé humanismu a reformačního hnutí a jejich názory související s etikou
- b) Vyhledejte si konkrétní text (filosofický i jiný) nebo konkrétní dílo, na němž budete demonstrovat znaky daného období a jakým způsobem souvisí s etickými otázkami.

Literatura:

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

15. D. Hume

- a) Charakteristika Humových názorů. Hlavní myšlenkový příspěvek Huma pro další vývoj etického myšlení, respektive vznik etického subjektivismu
- b) Vyhledejte nebo vymyslete argumenty, které princip etického subjektivismu vyvracejí. Vymyslete příklad, který by ve výuce osvětlil problematičnost závěrů, k nimž vede názor, že v etické oblasti „každý má svou pravdu, protože to cítí jinak“.

Literatura:

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

Anzenbacher, A.: Úvod do etiky, Praha: Zvon, 1994

Röd, W., Novověká filosofie II., Praha. Oikoymenh, 2004

16. Empiristické etiky a britští moralisté

- a) Objasněte rozdíl přístupu k etické problematice u Hobbesa, Locka a Shaftesburyho
- b) Na jakých předpokladech o lidské povaze vyrůstají dané názory? Najděte příklad ze současných poznatků o člověku, které by dané názory buď podporovaly, nebo vyvracely.

Literatura:

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

Röd, W., Novověká filosofie I., Praha. Oikoymenh, 2001

Röd, W., Novověká filosofie II., Praha. Oikoymenh, 2004

17. B. Spinoza

- a) Metafyzické předpoklady, na nichž spočívají etické názory B. Spinozy, role emocí, poznání, úsilí o sebezáchovu. Jaké emoce podle Spinozy podporují sebezáchovu?
- b) Které z názorů, popřípadě jakým způsobem, by bylo možné využít pro současnou diskuse o povinnostech, etických postojích, úsilí o dobrý život?

Literatura:

Röd, W., Novověká filosofie I., Praha. Oikoymenh, 2001

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

18. I. Kant

- a) Předpoklady a principy Kantovy etiky
- b) Vymyslete problémovou úlohu k tématu hypotetického/ kategorického imperativu.

Literatura:

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

Störig, H. J., Malé dějiny filosofie, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000

Anzenbacher, A.: Úvod do etiky, Praha: Zvon, 1994

19. Utilitarismus

- a) Vznik a představitelé utilitarismu, utilitarismus pravidel a činu.
- b) Vymyslete problémovou úlohu, na níž bude možné představit problematiku otázky, zda účel světlí prostředky.

Literatura:

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

Gluchman, V., Dokulil, M., Súčasnú etické teórie, Prešov: LIM, 2000

20. Materiální etika hodnot, J. Rawls, H. Jonas, jazykově pragmatické založení etiky a komunikativní etika, analytická etika, A. MacIntyre.

- a) Ze jmenovaných proudů/autorů si vyberte jeden, představte jej (včetně autorů) a uveďte základní etické názory.
- b) Vyberte z dané oblasti téma, které dle vás rezonuje se současnými etickými problémy, a uveďte, jakým způsobem by mohlo být využito na SŠ

Literatura:

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

Gluchman, V., Dokulil, M., Súčasnú etické teórie, Prešov: LIM, 2000

Anzenbacher, A.: Úvod do etiky, Praha: Zvon, 1994

21. Relativita etiky a etický relativismus

- a) Význam pojmů relativita, universalismus, etický relativismus. Představte podstatu problému shrnutého pod dané pojmy. Pojem kulturní relativismus a souvislosti s etickou problematikou.
- b) Vymyslete problémovou úlohu, na níž by bylo možné představit spor kulturního relativismu s universalismem

Literatura:

Anzenbacher, A.: Úvod do etiky, Praha: Zvon, 1994

Ricken, P.: Obecná etika, Praha: Oikymen, 1995

Kohák, E.: Svoboda, svědomí, soužití. Praha: Slon. 2004

22. Determinace a svoboda

- a) Základní souvislost sporu indeterminismu s determinismem a etiky. Vyberte v dějinách jednoho myslitele/směr, na němž tuto problematiku představíte.
- b) Existují v současnosti nějaké poznatky o člověku, které by jeden nebo druhý názor podporovaly?

Literatura:

Anzenbacher, A.: Úvod do etiky, Praha: Zvon, 1994

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

Ricken, P.: Obecná etika, Praha: Oikymenh, 1995

Kohák, E.: Svoboda, svědomí, soužití. Praha: Slon. 2004

23. Ochrana životního prostředí a ekologická etika

- a) Antropocentrismus, biocentrismus, ekocentrismus a hlavní představitelé.
- b) Vymyslete problémovou úlohu, jež by vedla studenty k hledání řešení střetu zájmů člověka a přírody.

Literatura:

Kohák, E.: Zelená svatozář. Kapitoly z ekologické etiky., Praha: Slon, 2000 (přepřpracované vydání)

Skýbová, M.: Etika a příroda. Proč brát morální ohledy na přírodu? Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2011.

24. Etika ctnosti

- a) Pojem ctnost, představitelé etiky ctnosti v historii i ve 20. st., srovnání přístupu etiky ctnosti a deontologické etiky.
- b) Vyberte známé dílo světové nebo české literatury, na jehož hrdinovi můžete doložit, co znamená výraz ctnost, případně jaké jsou její charakteristiky (např. u Aristotela) a čím se ctnostné jednání vyznačuje. Uveďte, jak by šlo příklad vybraného hrdiny motivačně využít ve výuce.

Literatura:

Kohák, E.: Svoboda, svědomí, soužití. Praha: Slon. 2004

Anzenbacher, A.: Úvod do etiky, Praha: Zvon, 1994

25. Etika pedagoga a žáka

- a) Vyhledejte a prostudujte různé návrhy etických kodexů pedagoga a žáka a etický kodex UHK. Vyberte nejzávažnější body, které by měly takové kodexy tvořit. Na jakých obecných etických principech jsou založeny? Jak lze některé z vybraných požadavků zdůvodnit?
- b) Vymyslete problémovou úlohu, která by studenty nebo žáky vedla k pochopení vazby mezi právy a povinnostmi.

UČITELSTVÍ PRO STŘEDNÍ ŠKOLY – ZÁKLADY SPOLEČENSKÝCH VĚD

OKRUH 3 – DIDAKTIKA

Každá otázka má tři části, přičemž v úvodu student pojedná téma teoreticky (vymezení problému, vysvětlení pojmů), dále se vyjádří k obecné praxi v českém školském prostředí (s oporou v doporučených textech – výzkumy, úvahy odborníků nad tématem, publikované zkušenosti učitelů), v závěrečné části pak student uvede vlastní návrh pro praxi (i na základě své zkušenosti /například s názornou ukázkou v portfoliu či pedagogickém deníku/).

1. Oborová didaktika společenských věd

- popis disciplíny, předmět, hlavní řešené otázky
- didakticky orientované výzkumy a mezinárodní šetření v tuzemském i zahraničním prostoru (příklady vybraných výzkumů, vlastní zhodnocení a přínos pro obor, příklad realizace vlastního výzkumu)
- kritická úvaha nad tématy oborové didaktiky společenských věd

Literatura: JANÍK, Tomáš [online]. *Didaktika obecná a oborová: pokus o vymezení a systematizaci pojmů*. Akreditační komise [2013-12-27]. STANĚK, Antonín. Didaktika společenských věd. In STUHLÍKOVÁ, Iva, JANÍK, Tomáš et al. *Oborové didaktiky: vývoj – stav – perspektivy*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. HAVLÍNOVÁ, Ivana. *Didaktické náměty pro učitele občanské výchovy a základů společenských věd*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2014. SOUKUP, Petr (ed.). *Národní zpráva z Mezinárodní studie občanské výchovy*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2010.

2. Výchova k občanství/Občanský a společenskovědní základ v Rámcovém vzdělávacím programu (RVP ZV/ RVP G)

- charakteristika vzdělávací oblasti Člověk a společnost, charakteristika oboru Výchova k občanství/Občanský a společenskovědní základ (OSvZ), cíle oboru, klíčové kompetence, očekávané výstupy, přínosy průřezového tématu, plánování výuky, Bloomova taxonomie
- vymezení specifik vzdělávacího oboru v rámci RVP ZV/ RVP G

Literatura: ČECHOVÁ, B. *Nápady pro rozvoj a hodnocení klíčových kompetencí*. Praha: Portál, 2009. HRACHOVCOVÁ, M., HORSKÁ, V., ZOUHAR, J. *Pomáháme při tvorbě ŠVP. Vzdělávací obor Výchova k občanství. Úvaly*: ALBRA, 2007. VALISOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H., BUREŠ, M. *Pedagogika pro učitele*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. RVP ZV RVP G

3. Tematický okruh Člověk ve společnosti

- charakteristika tematického celku (očekávané výstupy, učivo, mezipředmětové vztahy, průsečík s průřezovými tématy)
- realizace tematického celku v projektech NNO, metodická podpora
- příklad vlastní realizace očekávaného výstupu v hodině Výchovy k občanství/OSvZ

Literatura: řada učebnic nakladatelství FRAUS, Nová škola, Didaktis, SPN, Práce, Nakladatelství Olomouc, Alter, Computer Media apod. RVP ZV RVP G

4. Tematický okruh Člověk jako jedinec

- charakteristika tematického celku (očekávané výstupy, učivo, mezipředmětové vztahy, průsečík s průřezovými tématy)
- realizace tematického celku v projektech NNO, metodická podpora
- příklad vlastní realizace očekávaného výstupu v hodině Výchovy k občanství/OSvZ

Literatura: řada učebnic nakladatelství FRAUS, Nová škola, Didaktis, SPN, Práce, Nakladatelství Olomouc, Alter, Computer Media apod. RVP ZV RVP G

5. Tematický okruh Člověk, stát a hospodářství (ZŠ) / Občan ve státě (SŠ)

- charakteristika tematického celku (očekávané výstupy, učivo, mezipředmětové vztahy, průsečík s průřezovými tématy)
- realizace tematického celku v projektech NNO, metodická podpora
- příklad vlastní realizace očekávaného výstupu v hodině Výchovy k občanství/OSvZ

Literatura: řada učebnic nakladatelství FRAUS, Nová škola, Didaktis, SPN, Práce, Nakladatelství Olomouc, Alter, Computer Media apod. RVP ZV RVP G

6. Tematický okruh Člověk, stát a právo (ZŠ) / Občan a právo (SŠ)

- charakteristika tematického celku (očekávané výstupy, učivo, mezipředmětové vztahy, průsečík s průřezovými tématy)
- realizace tematického celku v projektech NNO, metodická podpora
- příklad vlastní realizace očekávaného výstupu v hodině Výchovy k občanství/OSvZ

Literatura: řada učebnic nakladatelství FRAUS, Nová škola, Didaktis, SPN, Práce, Nakladatelství Olomouc, Alter, Computer Media apod. RVP ZV RVP G

7. Tematický okruh Mezinárodní vztahy, globální svět

- charakteristika tematického celku (očekávané výstupy, učivo, mezipředmětové vztahy, průsečík s průřezovými tématy)
- realizace tematického celku v projektech NNO, metodická podpora
- příklad vlastní realizace očekávaného výstupu v hodině Výchovy k občanství/OSvZ

Literatura: řada učebnic nakladatelství FRAUS, Nová škola, Didaktis, SPN, Práce, Nakladatelství Olomouc, Alter, Computer Media apod. RVP ZV RVP G PIKE, G., SELBY, D. Cvičení a hry pro globální výchovu. Praha: Portál, 2000.

8. Tematický okruh Úvod do filozofie a religionistiky (SŠ)/ doplňkový vzdělávací obor Etická výchova (ZŠ)

- charakteristika tematického celku/doplňkové vzdělávací oblasti (očekávané výstupy, učivo, mezipředmětové vztahy, průsečík s průřezovými tématy)
- realizace tematického celku/doplňkové vzdělávací oblasti v projektech NNO, metodická podpora
- příklad vlastní realizace očekávaného výstupu v hodině OSvZ/Výchovy k občanství

Literatura: řada učebnic nakladatelství FRAUS, Nová škola, Didaktis, SPN, Práce, Nakladatelství Olomouc, Alter, Computer Media apod. RVP ZV- doplňkový vzdělávací obor etická výchova (MŠMT) RVP G

9. Průřezová témata v RVP ZV/RVP G

- představení průřezových témat (charakteristika, přínos, implementace do Výchovy k občanství/OSvZ, metodická podpora)
- kritická úvaha nad zapojením průřezových témat do vzdělávání dle RVP ZV/ RVP G a dle vlastních zkušeností z praxe
- podrobné představení jednoho vybraného průřezového tématu a jeho realizace v hodině Výchovy k občanství/OSvZ

Literatura: RVP ZV, RVP G, VALENTA, J. Didaktika osobnostní a sociální výchovy. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. Kompas. Manuál pro výchovu mládeže k lidským právům. Praha: Argo, 2006. PIKE, G., SELBY, D. Cvičení a hry pro globální výchovu. Praha: Portál, 2000. PRŮCHA, Jan. Multikulturní výchova: Příručka (nejen) pro učitele. 2. vyd. Praha: Triton, 2011. ŘÍČAŘOVÁ, A. Multikulturní výchova: tvořivé náměty pro výuku průřezových témat na 2. stupni ZŠ. Praha: Raabe, 2011. DAŇKOVÁ, L., KULICH, J., TOUŠKOVÁ, B. Škola pro život II. Jak na environmentální výchovu po zavedení Rámcových vzdělávacích programů. Praha: Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina, 2009. HORKÁ, H. Ekologická dimenze výchovy a vzdělávání ve škole 21. století. Brno: PdF MU, 2005. JIRÁK, J., MIČIENKA, M. Základy mediální výchovy. Praha: Portál, 2007.

10. Rozvoj gramotností ve Výchově k občanství/OSvZ

- vymezení základních gramotností – čtenářská, matematická, digitální, mediální, ekologická, informační aj., jejich význam a postavení ve vzdělávání, metodická podpora
- kritická úvaha nad možnostmi rozvíjení gramotností v hodinách Výchovy k občanství/OSvZ
- podrobné představení jedné vybrané gramotnosti a její realizace v hodině Výchovy k občanství/OSvZ, příklad vlastní realizace

Literatura: RVP ZV, RVP G, www.gramotnosti.pro; Národní ústav pro vzdělávání: <http://www.nuv.cz/projekty/ppuc>

11. Učitel Výchovy k občanství/OSvZ

- profesní kompetence učitele v kontextu vzdělávacího oboru Výchova k občanství/OSvZ
- příprava učitele na výuku Výchovy k občanství/OSvZ (specifika oboru, vyuč. hodina, dlouhodobé plánování)
- ŠVP v práci učitele – vlastní reflexe

Literatura: RVP ZV, RVP G, TOMKOVÁ, A. a kol. *Rámec profesních kvalit učitele*. Praha: 2012. STANĚK, Antonín. Didaktika společenských věd. In STUCHLÍKOVÁ, Iva, JANÍK, Tomáš et al. *Oborové didaktiky: vývoj – stav – perspektivy*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. STANĚK, Antonín. *Kvalitativní výzkum profesní identity učitele výchovy k občanství*. 1. vyd. Praha: EPOCH, 2010.

12. Didaktické prostředky ve výuce Výchovy k občanství/OSvZ

- vymezení pojmů - didaktické prostředky, různé druhy médií (vč. pracovních listů), didaktická technika, výukové materiály, metodiky, učebnice
- využití (specifických) didaktických prostředků ve Výchově k občanství/OSvZ – obrázek, komiks, karikatura, text písně, plakát filmu, beletrie apod.
- příklad vlastního využití a tvorby didaktických prostředků v hodině Výchovy k občanství

Literatura: RAMBOUSEK, V. Materiální didaktické prostředky. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. SKALKOVÁ, J. Obecná didaktika. 1.vyd. Praha: Grada, 2007.

13. Práce s novými médii ve výuce Výchovy k občanství/OSvZ

- vymezení základních pojmů
- využití nových médií Výchově k občanství/OSvZ, rozmanité možnosti internetu, YouTube a youtubeři, počítačové hry využitelné pro výuku, příklady filmů využitelných pro různé tematické okruhy
- příklad vlastního využití nových médií ve výuce

Literatura: VANĚČEK, D. Informační a komunikační technologie ve vzdělávání. Praha: České vysoké učení technické, 2008. VANÍČKOVÁ, V., KRÁKORA P. ZSV=ZKUSIT SMART VÝUKU. Praha: 2015.

14. Výukové metody I – monologické a dialogické

- charakteristika výukových metod – individuální formy (např. výklad, řízená diskuse, diskuse v akváriu, referát, přednáška, výuka na stanovištích)
- kritická úvaha nad možnostmi využití uvedených metod ve Výchově k občanství/OSvZ (klady a zápory, vhodnost)
- příklady vlastní realizace vybraných metod a jejich evaluace

Literatura: ČAPEK R. *Moderní didaktika*. Praha: 2015. SITNÁ, D. Metody aktivního vyučování. Praha: Portál, 2009. MAŇÁK, J., ŠVEC, V. Výukové metody. 1.vyd. Brno: Paido, 2003

15. Výukové metody II – skupinové formy

- charakteristika výukových metod – skupinové formy (např. skupinová a kooperativní výuka, vzájemné učení, JIGSAW I, II, round robin, buzz groups)
- kritická úvaha nad možnostmi využití uvedených metod ve Výchově k občanství/OSvZ (klady a zápory, vhodnost)
- příklady vlastní realizace vybraných metod a jejich evaluace

Literatura: ČAPEK R. *Moderní didaktika*. Praha: 2015. KASÍKOVÁ, H. Kooperativní učení, kooperativní škola. Praha: Portál, 1997. SITNÁ, D. Metody aktivního vyučování: spolupráce žáků ve skupinách. Vyd. 2. Praha: Portál, 2013.

16. Výukové metody III – asociační metody –

- charakteristika výukových metod – brainstorming, myšlenková mapa, pětilístek, volné psaní, kmeny a kořeny
- kritická úvaha nad možnostmi využití uvedených metod ve Výchově k občanství/OSvZ (klady a zápory, vhodnost)
- příklady vlastní realizace vybraných metod a jejich evaluace

Literatura: ČAPEK R. *Moderní didaktika*. Praha: 2015. BUZAN, T. *Myšlenkové mapy*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011. SITNÁ, D. *Metody aktivního vyučování*. Praha: Portál, 2009.

17. Výukové metody IV – práce s textem

- charakteristika výukových metod – práce s textem (myšlenková mapa z textu, klíčová slova, mezerový text, I.N.S.E.R.T, vzájemné učení z textu, čtení s předvídáním, výpisky)
- kritická úvaha nad možnostmi využití uvedených metod ve Výchově k občanství/OSvZ (klady a zápory, vhodnost)
- příklady vlastní realizace vybraných metod a jejich evaluace

Literatura: ČAPEK R. *Moderní didaktika*. Praha: 2015. KOTRBA, T., LACINA, L. *Aktivizační metody ve výuce: příručka moderního pedagoga*. Brno: Barrister&Principal, 2011. ZORMANOVÁ, L. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012.

18. Výukové metody V – projektové vyučování

- charakteristika projektového vyučování, znaky projektu
- kritická úvaha nad možnostmi využití projektového vyučování ve Výchově k občanství/OSvZ (klady a zápory, vhodnost)
- příklady vlastní realizace projektového vyučování a jeho evaluace

Literatura: ČAPEK R. *Moderní didaktika*. Praha: 2015. DÖMISCHOVÁ, I. *Projektová výuka: moderní strategie vzdělávání v České republice a německy mluvících zemích*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. MAZÁČOVÁ, N. *Vybrané pedagogické inovace v současné škole*. Praha: Univerzita Karlova, 2008.

19. Výukové metody VI – situační

- charakteristika výukových metod – problémové vyučování, situační metody, inscenační metody, didaktická hra
- kritická úvaha nad možnostmi využití uvedených metod ve Výchově k občanství/OSvZ (klady a zápory, vhodnost)
- příklady vlastní realizace vybraných metod a jejich evaluace

Literatura: ČAPEK R. *Moderní didaktika*. Praha: 2015. KOTRBA, T., LACINA, L. *Aktivizační metody ve výuce: příručka moderního pedagoga*. Brno: Barrister&Principal, 2011. MAZÁČOVÁ, N. *Vybrané pedagogické inovace v současné škole*. Praha: Univerzita Karlova, 2008.

20. Výukové metody VII – podle fází vyučovacího procesu

- charakteristika výukových metod podle fází hodiny – např. motivační aktivity, icebreakers, evokační aktivity, opakovací aktivity, aktivity vhodné pro reflexi, aplikační aktivity, hodnotící a sebehodnotící aktivity, domácí úkoly
- kritická úvaha nad možnostmi využití uvedených metod ve Výchově k občanství/OSvZ (klady a zápory, vhodnost)
- příklady vlastní realizace vybraných metod a jejich evaluace

Literatura: ČAPEK R. *Moderní didaktika*. Praha: 2015. MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ZORMANOVÁ, L. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody*,

transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012.

21. Externí zdroje ve výuce Výchovy k občanství/OSvZ

- kritická úvaha nad možnostmi zapojení externích odborníků do výuky Výchovy k občanství/OSvZ (výhody, nevýhody, možnosti)
- příklady vlastních návrhů, s kým a v rámci jakých témat je možné spolupracovat
- exkurze ve výuce Výchovy k občanství/OSvZ (význam, zásady, didaktické pojetí, terénní výuka aj.)
- příklady vlastních návrhů v rámci výuky Výchovy k občanství/OSvZ

Literatura: RVP ZV, RVP G, ŠVP konkrétních škol, ČAPEK R. *Moderní didaktika*. Praha: 2015.

22. Hodnocení a evaluace ve výuce Výchovy k občanství/OSvZ

- základní pojmy – hodnocení, evaluace, druhy hodnocení, kritériální hodnocení, portfolio – specifické rysy hodnocení ve Výchově k občanství/OSvZ (znalosti, dovednosti, postoje), práce s portfolioem, slovní hodnocení vs. známkování
- návrh různých způsobů hodnocení vybraného očekávaného výstupu a přínosu průřezového tématu vzhledem ke zvoleným metodám

Literatura: DOLEŽALOVÁ, Jana, VRABCOVÁ, Daniela a SVATOŠ, Tomáš (ed.). *Hodnocení v práci učitele psychodidaktické a etické souvislosti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. 351 s. ISBN 978-807041-010-3. KOŠTÁLOVÁ, H., MIKOVÁ, Š., STANG, J. *Školní hodnocení žáků a studentů se zaměřením na slovní hodnocení*. Praha: Portál, 2008.

23. Klima třídy, klima školy

- základní pojmy – klima školy, kultura školy, klima třídy, složky klimatu, vnější vlivy působící na klima, nástroje na měření klimatu, participace žáků, kázeňské působení, odměny a tresty
- praktické měření klimatu (výsledky výzkumů, přínos analýzy vlastního měření pro učitele)
- pozitivní působení učitele Výchovy k občanství/OSvZ na školní resp. třídní klima - návrhy a příklady z praxe

Literatura: ČAPEK, R. *Odměny a tresty ve školní praxi*. Praha: Grada, 2008. ČAPEK, R. *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada, 2010. LAŠEK, J. *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2001.

Další doporučená literatura:

ČAPEK, R. *Dialogy o výchově*. Hradec Králové: Gaudeamus. 2006.

ČECHOVÁ, B. *Nápady pro rozvoj a hodnocení klíčových kompetencí*. Praha: Portál, 2009.

KALHOUS, Z., OBST, O. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009.

KOTRBA, T., LACINA, L. *Aktivizační metody ve výuce: příručka moderního pedagoga*. Brno: Barrister&Principal, 2011.

KŘÍŽ, Petr. Kdo jsem, jaký jsem: aktivity pro osobnostní a sociální výchovu k podpoře sebepoznání a sebepojetí. 1. vyd. Kladno: AISIS, 2005.

SITNÁ, D. 1.vyd. Metody aktivního vyučování. Praha: Portál, 2009. SKALKOVÁ, J. Obecná didaktika. 1.vyd. Praha: Grada, 2007.

ZORMANOVÁ, L. Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012.

Doporučená literatura dostupná online:

Etická výchova [online]. [cit. 21. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.etickavychova.cz/>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání 2016 [online]. [cit. 21. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/37052/>

Rámcový vzdělávací program pro gymnázia [online]. [21. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>

Metodické projekty:

Projektové vyučování [online]. [cit. 21. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.projektovavyuka.cz/aboutProjects.aspx>

Projekt Odyssey [online]. [cit. 22. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.odyssea.cz/>

Projekty Partners Czech [online]. [cit. 21. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.partnersczech.cz/projekty.htm>

Projekt interkulturní a globální výchovy Varianty [online]. [cit. 23. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.varianty.cz/>

Projekt Jeden svět na školách [online]. [cit. 23. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.jedensvetnaskolach.cz/index2.php?id=2>

Doporučuje se, aby se studenti zorientovali na portálu RVP (Dostupné z: <http://www.rvp.cz/sekce/3>) - přečetli odkazy související s tématy ke státní závěrečné zkoušce (především sekce metodická podpora)